Sopky a Zemetrasenia: Rýchly prehľad

Základné časti sopky:

• Magma je roztavená hmota v zemskom plášti, ktorá sa hromadí v **magmatickom krbe**.

• Magma vystupuje cez **sopečný komín** a vychádza von cez **kráter**.

• Magma na povrchu sa mení na **láva**.

• Po prudkom výbuchu môže kráter klesnúť a vzniká **kaldera**.

Typy sopiek (podľa vymrštěného materiálu):

• **Lávové (výlevné):** Typické vytekaním lávy (napr. Havajské ostrovy).

• **Tufové (explozívne):** Uniká z nich sopečný popol, prach a horniny.

• **Stratovulkány (zmiešané):** Obsahujú lávu aj tufový materiál a sú to vysoké sopky (napr. Etna).

Vplyv sopečnej činnosti:

• **Pozitíva:** Vznik termálnych prameňov a gejzírov; sopečná pôda je vhodná na pestovanie viniča.

• **Negatíva:** Sopečné plyny zamorujú ovzdušie, popol zastavuje leteckú dopravu, vymrštený materiál spôsobuje škody a straty na životoch.

• Sopečná aktivita môže trvať od niekoľkých hodín až po storočia.

Základy zemetrasenia:

• **Zemetrasenie** je spôsobené náhlym uvoľnením tlaku a napätia, ktoré vzniklo pohybom litosférických dosiek.

• Miesto vzniku energie pod povrchom sa nazýva **hypocentrum**.

• Miesto na povrchu priamo nad ním je **epicentrum**.

• Vzdialenosť medzi nimi je **ohnisková hĺbka**.

Výskyt a meranie zemetrasení:

• Zemetrasenia sa najčastejšie vyskytujú v troch hlavných pásmach: **tichooceánskom, afroázijskom a eurázijskom**.

• Sila energie uvoľnenej pri zemetrasení sa meria jednotkou **magnitúda**.

• Na meranie sa používa prístroj nazývaný **seizmograf**.

Následky zemetrasenia:

• Silné otrasy poškodzujú stavby, cesty a siete (elektrické, potrubné).

• Pri zemetraseniach na dne morí a oceánov vznikajú obrovské vlny zvané **cunami**, ktoré spôsobujú záplavy.